

katholiek nieuwsblad

Aperite portas Redemptori

ZUSTERS AAN DE ROL
DE SNELLE TRANSFORMATIE
VAN HET KLOOSTERLEVEN

P. 10-11

tentoonstelling

Toen het kloosterleven **zichtbaar op de schop ging**

De transformatie van het kloosterleven in beeld: groepsfoto van de augustinessen van Heemstede in 1967, 1968 en 1969. | Beeld: Museum Krona

DOOR **PAOLA TESTONI**

In de nasleep van het Tweede Vaticaans Concilie veranderde er veel in het dagelijks leven in de talrijke Nederlandse kloosters. Museum Krona in Uden wijdt er een tentoonstelling aan.

Het Tweede Vaticaans Concilie werd op 11 oktober 1962 geopend door paus Johannes XXIII en drie jaar later gesloten door Paulus VI. Het was een gebeurtenis van historische betekenis die grote weerklank vond, zowel binnen de Kerk als in de wereld, die aan de vooravond stond van grote sociale, culturele en politieke veranderingen. Museum Krona, gevestigd in het abdijcomplex van de birgittinessen in het Noord-Brabantse Uden, blikt in de tentoonstelling *Vrijheid & Verwarring* terug op deze bijzondere tijdsperiode en de veranderingen in het dagelijks

leven in de Nederlandse kloosters. "Verlicht door het licht van dit Concilie zal de Kerk, naar Wij vertrouwen, rijker worden aan geestelijke goederen en, hieruit nieuwe krachten puttend, zal zij onverschrokken de toekomst tegemoet zien. Want door een gepaste vernieuwing en verstandig georganiseerde samenwerking zal de Kerk bereiken, dat mensen, gezinnen en volkeren inderdaad hun zinnen op hemelse zaken zullen richten." Dit waren de woorden van paus Johannes XXIII aan de 2540 bisschoppen die bij de opening waren, bijna vijf zesde van

het wereldwijde episcopaat. Met 1060 bisschoppen vormden de Europeanen niet langer een meerderheid, al waren er om voor de hand liggende redenen geen bisschoppen uit een aantal communistische landen aanwezig.

VERDEELDHEID

In Nederland ging men enthousiast aan de slag met de concilie-uitspraken – of met wat men dacht dat die inhielden. De gevolgen werden al snel zichtbaar: de visie op de missie van de kloosters in de samenleving veranderde radicaal. Dat leidde er bij-

voorbeeld toe dat het monopolie van religieuzen op het gebied van zorg en onderwijs bijna volledig werd opgegeven. Contemplatieve vrouwenkloosters openden hun deuren en lieten de roosters in de bezoeken kamers verwijderen. Gehoorzaamheid werd vervangen door persoonlijke verantwoordelijkheid, de nadruk op een hiërarchische Kerk door die op een Kerk van de armen. Het zichtbaarst van al werden de veranderingen in het habijt, dat aan de tijd werd aangepast of zelfs helemaal werd afgeschaft. De veranderingen werden door som-

Muziekrepertie bij de clarissen in Megen. | Foto: Guus Bekooy - Collectie Museum Krona

Bij Uitgeverij Berne verscheen het gelijknamige boek, dat bijdragen bevat van onder anderen conservator Wouter Prins, verschillende kloosterlingen en cultuurtheoloog Frank Bosman. 160 pagina's, € 19,95, ISBN 978 90 89724 35 9.

migen met enthousiasme begroet, terwijl anderen vonden dat ze te gehaast gingen. Velen in de buitenwereld vonden daarentegen dat de veranderingen binnen de kloosters juist te langzaam gingen. Al tegen het einde van de jaren zestig was er een verwarde situatie ontstaan met een vaak pijnlijke verdeeldheid. Het is hoe dan ook een interessante periode, die in de tentoonstelling uitvoerig wordt beschreven met een twaalftal panelen en een groot aantal nog niet eerder gepubliceerde stukken. De tentoonstelling oordeelt niet en trekt geen conclusies. Ze toont slechts, met beelden en getuigenissen uit het echte leven, dat decennium dat zoveel verandering bracht binnen de Kerk en, meer bepaald, in het leven in de Brabantse kloosters. In zijn voorwoord bij het boek over de tentoonstelling beschrijft conservator Wouter Prins hoe bisschop Bekkers

van Den Bosch met Pinksteren 1961 de Zusters van Liefde van Tilburg bezoekt, op dat moment de grootste zustercongregatie van Nederland. Hij grijpt de gelegenheid aan voor een oproep tot radicale verandering. Of neem het getuigenis over Huize Assisië, een klooster van de broeders penitenten. Naast een raam met oude religieuze statuur lezen we: "s Nachts na de completen, als de broeders goed en wel naar bed zijn, laten broeder overste en de rector (...) een aantal beelden verwijderen en afvoeren. De volgende dag zijn veel broeders erg verdrietig gestemd en stil..." ●

Vrijheid & Verwarring. Kloosterleven in de jaren zestig. T/m 6 maart 2022 in Museum Krona in Uden. Info/tickets: museumkrona.nl

Kloosterjaar 2021

De tentoonstelling is verbonden met het Jaar van het Brabants Kloosterleven. Dat wil de aandacht vestigen op de invloed die Brabantse kloosters hadden – en nog hebben – op de samenleving. Bijzonder is dat juist in dit jaar vier Brabantse kloosters jubileren: de norbertinessen van Oosterhout vieren hun 750-jarig jubileum, de Kruisheren in Sint-Agatha hun 650-jarig jubileum. De clarissen in Megen startten hun gemeenschap 550 jaar geleden in Boxtel en verhuisden 300 jaar geleden naar hun huidige klooster Sint-Josephsberg. En de norbertijnen in Heeswijk vieren dat hun orde 900 jaar bestaat.

Info: brabantskloosterleven.nl/kloosterjaar